POSTARINA PLACENA U GOTOVOM.

Prijatelj životinja

MJESEČNIK ZA UZGOJ ŽIVOTINJA

God. III. Zagreb, travanj-april 1935. Broj 4

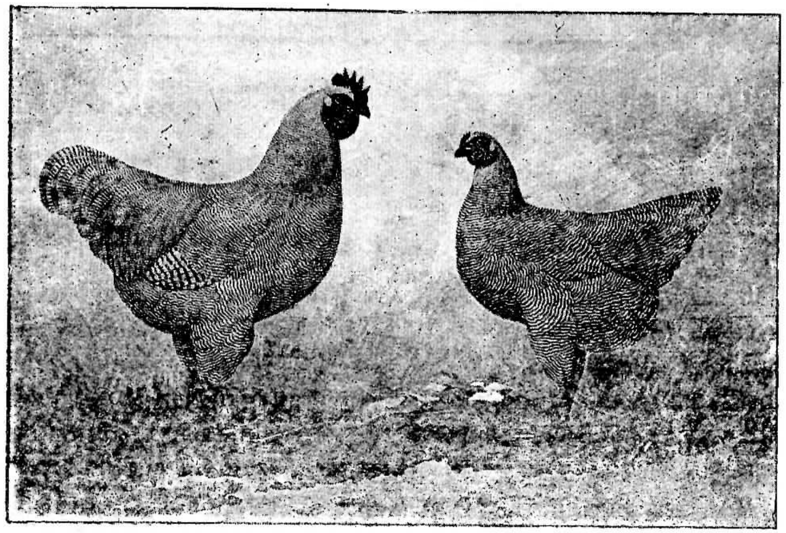
Sadržaj:

Pretplata iznaša godišnje 22.— Din. Pojedini broj 2.— Din. — Uredništvo i uprava: Frankopanska ulica broj 8, dvorište. — Rukopisi se ne vraćaju. Poštanski čekovni račun broj 37.881.

PERADARSTVO

GRAHORASTE PLYMOUTH ROCK KOKOŠI

ili GRAHORASTE PLIMUTKE

UZORAN OPIS

kojeg je priznao odbor saveza njemačkih uzgajača peradi.

DOMOVINA: Sjeverna Amerika.

PODRIJETLO: grahoraste plimutke uzgojili su u sjevernoj Americi u šestdesetim godinama prošlog stoljeća križanjem dominikanskih, crnih javanskih Cochin-kinskih i Brahma kokoši.

POVIJEST: u javnosti su nastupile prvi puta na izložbi godine 1869. u Worcester-u u Državi Massaschusets. Godine 1872. uvezli su ih već i u Englesku i odavle nešto kasnije u Njemačku. U početku nijesu se šarama i bojom perja naročito

razlikovale od ostalih t. z. grahorastih pasmina. U devedesetim godinama prošlog stoljeća uspjelo je američkim uzgajačima prema novijim i poboljšanim uzgojnim pravilima položiti temeljni kamen današnjoj savršenosti šara i boje perja, kojim su osebinama plimutke daleko nadkrilile ostale grahoraste pasmine. Ova su najnovija američka uzgojna pravila preuzeli Nijemci početkom ovog stoljeća. Istodobno su Nijemci promjenili svoj izraz za grahorastu boju „gesperbert" u tako zvanu „gestreift.

OPĆENITI UTISAK: velika, krupna, lijepa kokoš sa srednje visokim nogama, dosta široko stoji i imade ponosno držanje. Široka leđa, duboka prsa i visoko prilegnuta kratka krila. Vrlo je povjerljiva i teško leti. To je jedna od najvećih domaćih kokoši.

OBILEŽJE:

TRUP: dugačak širok, dubok i izgleda donekle ovalno;

GLAVA: prilično malena najviše srednje velika, sa dosta širokim tjemenom, primjereno zaobljena; kresta ili greben je nizak, uspravan, crven i imade 4—6 zubaca; lica duboko neobraštena, pečice (podvoljci) dosta grubog tkiva i srednje veličine, zaušnjaci su tamno crvene boje; kljun je snažan i čiste žute boje; oči su vatrene, a iris im je žuta ili crvena,

VRAT: srednje dug, snažan, malko svinut, ponosno ga i uspravno nosi i imade dugo perje koje pada na ramena;

LEĐA: široka, lijepo zaobljena srednje dužine, sa dobro prilegnutim perjem, lagano prelaze u sapi, a da ne gube ništa od svoje širine i malko se uzdižu spram sapi i opet ponovno spram repa. Kod kokota izgledaju leđa kraća zbog dugih pera na kraju leđa.

TRTICA: široka i puna dobro obrasla perjem;

PRSA: široka, dobro zaobljena, nisko ih nosi i nijesu nabrana;

REP: kratak i pun, pri kraju širok, malko natrag nagnut i u leđa ulazi u lijepo zaobljenoj crti. Kod kokota srpolika pera samo malko nadvisuju smjerna pera, koja su sa svih strana pokrivena srpolikim perima. Kod koke su smjerna pera kratka do srednja dužine i samo malko nadvisuju repna pokrivna pera;

KRILA: visoko prilegnuta, kratka i čvrsto prilegnuta,

BEDRA: srednje dugačka, snažna, imadu usko prilegnuto perje, nijesu nabrana i i od trupa se dobro ističu;

CJEVANICE: srednje duljine, čvrste, ipak nijesu odviše krupnih kostiju, glatke su, bez perja i čiste žute boje;

STOPALA: čvrsta sa 4 duga ravna i široko rastegnuta prsta i čiste su žute boje.

BOJE PERJA: temeljna je boja perja sasma svjetla i nježna modrikasta boja, koja se po cijelom perju jednako proteže. Na ovoj temeljnoj boji nalaže se šare, koje sastoje iz sjajnih crnih pruga. Ove pruge idu popreko svakog pera i badrlice, a širina im odgovara širini osnovne boje t. j. jednake su širine. Tako i nastaju zebraste šare svakog pojedinog pera. Letna pera prvog i drugog reda imadu širje pruge nego li ostalo perje. Na duljem perju po vratu i na donjem dijelu leđa mogu biti kod kokota ove pruge kao nazubljene. Što su uže crne pruge i prema tome pruge osnovne boje, to su plimutke finije. Svako pero treba da imade na vrhu crnu prugu, jer ako je na kraju pera osnovna boja onda cijelo perje daje nejasne šare. Donje perje mora biti isto tako čisto modrikaste boje kao i gornje perje, a šare treba da sižu sve do nakraj badrlice perja. Plimutke koje imadu donje perje bijelo bez šara nemaju nikakove vrijednosti za rasplod. Kod prvorazrednih plimutka mora dapače i ukrasno perje kokota imati istu boju kao i ostalo perje. Po cijelom tijelu treba da je perje usko prilegnuto i da nije nigdje nabrano.

PRAVAC UZGOJA:

CILJ UZGOJA: veliko, produženo, puno i široko i visoko tijelo, da se postigne tipičan oblik plimut kokoši. Nadalje fina svjetlo modrikasta osnovna boja perja sa sjajno crnim šarama kod oba spola. Zatim srednje visoke noge, tamno žute boje, dotjeranu pojavu i malenu glavu sa malom uspravnom krestom. Perje usko prilegnuto, ne nabrano, kratak i pun rep, koji je pri dnu širok i koji prelazi u tijelo lijepo zaobljenom crtom i čini sa tijelom tupi kut oko 130—140 stupnjeva.

VELIKE GRJEŠKE: ako manjka tip plimut kokoši, osnovna boja perja ako je pomješana sa žutim sivim ili smeđim nahukom, nejasne i sraštene šare, bijelkaste boje noge i kljun, odviše strm rep, uska prsa, krive noge (iks) grbavi (krivi) prsti, malo tijelo i bijelo donje perje.

BIJELE PLIMUTKE

Ove su u Americi uzgajali križanjem vrlo svjetlo grahorastih plimutka i talijanskih bijelih kokoši.

BOJE PERJA: perje je srebrnasto bijele boje i ne smije imati poput slame ili sumpora žuti nahuk. Treba naročito strogo paziti na sasma čisto bijelo donje perje. Imade kokoši kojima je gornje perje sasvim bijelo, a donje im je žutkasto. Ove kao i one koje već izvana pokazuju žutkasto perje ne smijemo uzimati za uzgoj.

Koka je gotovo sasma slična kokotu, jedino što su joj kresta, zaušnjaci i pečice nešto manje. Leđa su opet ali duža i uzdižu se malko prema sapima i opet ponovno spram malog i složenog repa.

Bedra i stražnica su kod koke malko jače razvijena i maljaviji nego li kod kokota.

Koka može imati po licu malo sitnih pera.

ŽUTE PLIMUTKE

Ove su nastale križanjem sa žutim Cochin-kinkama. U pogledu žute boje perja vrijedi ono isto kao i za ostale pasmine kokoši žute boje.

Imade i crnih plimutka, koje su nastale od odviše tamnih i usko šarenih grahorastih plimutka. Također imade plimut kokoši boja poput trčaka i poput tamno obojenih brahma kokoši.

VELIKE GRJEŠKE: sastoje najviše što kokoši nemaju značajan tip plimutaka ili nečisto [nejasno] obojeno perje.

Plimut kokoši su vrlo brzo osvojile uzgajače peradi radi svog vanjskog lijepog izgleda i drugih dobrih svojstava. Dobre su nesilice, rado pasu i traže po polju hranu. Dobre su kvočke i mirno sjede na jajima. Pilići dosta brzo rastu i brzo dobiju perje, pa imademo dosta malo gubitaka. Njihova je najveća vrijednost što su krupne 3—4 kg i više težine, a meso im je vrlo tečno i mekanog tkiva. Lako se daju i ugojiti, da se upravo iz njih mast cijedi kada im drob vadimo. Kod nas ih rado uzgajaju zbog njihovih spomenutih svojstva i gotovo je ova pasmina kod nas najviše raširena.

KANARAC

Tamo još prije rata bilo je kod nas još vrlo malo uzgajača kanaraca. Možemo reći u pravom smislu uzgajača bilo je kakovih 3—4 ostali su uzgajali kanarce više iz sporta i iz zabave.

Najviše su kod nas uzgajali tako zvane čapavce. To su dosta krupne ptice većinom lijepe žute boje. Pjev im je glasan i vrlo sličan divljem kanarcu. Gdje gdje smo nalazili po kojeg harcovskog vrvorca (Harzer-Roler), ali ni oni nijesu bili čisti. Vrvorci kanarci odlikuju se umjetno uvježbanim napjevima i najljepši im je od njih napjev „vrvor“ (Hohlrolle), od kojega im potiče i njihovo ime. Pod tim su imenom rasprostranjeni po cijeloj Europi.

K nama su dolazili kanarci većinom iz Slovenije, iz Graca i Beča i donekle iz Trsta. Obično su ih putnici prigodice sa puta sobom donjeli, a rijetko su ih izravno naručivali. Uzgajači iz sporta gotovo su redovito svoje mlade poklanjali svojim rođacima i poznatima. Pojavom trgovine ptica u Zagrebu pomakla se je i kod nas trgovina kanarcima. U trgovini su prodavali kanarce večinom iz Graca i Beča. Misleći naši uzgajači, da mogu postići dobru cijenu za svoje ptice kao i onaj trgovac u trgovini, to su se i oni počeli malko intezivnije baviti uzgojem kanaraca i stali su svoj uzgoj nuditi na prodaju. Tako se je sve malo po malo razvila i kod nas trgovina kanarcima i uzgoj kanaraca kao nuzzaslužba. O uzgoju naročitog pjeva ili napjeva ili o prstenovanju kanaraca nije bilo onda niti govora. Gdjekoji savjesniji uzgajač obnavljao je samo krv svojih kanaraca kupom novih kanaraca od znanaca ili u trgovini ptica.

Kasnije i poslije rata nastala je sve veća potražnja kanaraca. Možemo reći došla je moda, da svaka bolja kuća imade u lijepoj krletci po kojeg kanarca, a i prigodice stali su poklanjali svojima po kojeg kanarca na dar. Mnogi sport uzgajači počeli su se tako reći obrtimice baviti uzgojem kanaraca. Nastalo je natjecanje između uzgajača koji će imati ljepše i bolje pjevače. Uzgajači čitali su njemačke knjige o uzgoju kanaraca i počeli su svoje ptice uzgajati prema stečenim iskustvima Njemaca. U to vrijeme i pada osnivanje društva uzgajača ptica

pjevica i kanaraca i t. d. Uzgajači su se tako međusobno upoznali, sastajali i neprekidno su bili u doticaju. Natjecanje je time opet poraslo. Stali su naručivati iz Njemačke i Austrije dobre pjevače i ženke za rasplod, da samo što bolje kanarce uzgoje. Svaki je htio biti prvi i najbolji uzgajač. Naravno da su po uzoru Njemaca počeli svoje ptice prstenovati, da ne pare ptice odviše bliske krvi i nastojali uzgajati što bolje pjevače sa što više napjeva prema postavljenim pravilima. U novije vrijeme osnovano je još jedno društvo uzgajača ptica, pa se tako još više takme međusobno uzgajači jednog društva sa uzgajačima drugog društva. Ovo će takmenje samo pridonjeti da ćemo imati naskoro prvorazredne ptice. Već danas imademo vrlo dobre pjevače čistokrvnih harcovskih vrvor-kanaraca. Uzgajači ne žale nikakove žrtve, pa ni novčane i naručuju za skupe novce prvorazredne ptice iz Njemačke, da što bolje oplemene svoje pleme kanaraca. Pojedina društva priređuju svake godine vrlo lijepe i uspješne izložbe kanaraca i to samo vlastitoga uzgoja. Uzgajači dobivaju diplome, zlatne, srebrne i brončane kolajne i plakete. Na izložbama opažamo vrlo lijepe uspjehe i svake godine ide na bolje. U Njemačkoj ponovno se natječu na izložbi dobro ocjenjene ptice, pa najbolja ptica dobiva tako zvanu majstorsku kolajnu. Samo se po sebi razumije, da uzgajač takovog kanarca prodaje svoje ptice po vrlo visokoj cijeni najviše ostalim uzgajačima ne bi li i oni što bolje pjevače postigli. Tako bi trebalo i kod nas urediti da se nakon ocjene prvorazredne ptice ponovno međusobno natječu.

Sve uzgojene kanarce prodajemo samo u našoj zemlji. Do sada nijesmo izvezli niti jednog kanarca. Trebalo bi u tom nešto poraditi, ne bi li uspjelo i našim uzgajačima, da izvezu svoje ptice i da im tako povise cijenu, koja je i onako u zadnje vrijeme vrlo pala. Nijemci već odavna izvažaju svoje ptice po cijeloj Europi, a naročito na stotine hiljada u Ameriku.

Čapavce goje danas kod nas samo uzgajači iz športa i u malom opsegu. Na izložbu čapavci u opće ne dolaze, a niti ih ne primaju, jer prema izložbenim pravilima na izložbama izlažu samo harcovske čistokrvne vrvor-kanarce.

VJEVERICA OBIČNA

(njem. **das Eichhorn** ili **Eichkätzchen**, lat. *Scirius vulgaris*)

spada u razred glodavaca (Nagetiere, lat. *Rodentia*). Živi po čitavoj Europi pa sve tamo i po južnoj Sibiriji. Ne ću je potanje opisivati, jer nam je svima dobro poznata. Boja njezinog krzna je smeđe crvena, a od vrata preko trbuha je bijela. Prema načinu života u raznim krajevima dosta se mijenja boja njezinog krzna. Imademo ih svjetlo i tamno smeđe crvenih, smeđe sivih, pa i gotovo sasma tamno smeđih. Od sibirskih je vjeverica krzno u velikoj cijeni. Kod nas također love vjeverice zbog krzna. Obično su one u crnogoričnim šumama i po gorama tamnije boje. Tijelo joj je valjkasto i vrlo gibko. Dužine kojih 25 cm. Rep je 25 cm dugačak obrasao u dva reda dugom dlakom i nakostrušen. Drži ga uvijek prislonjenog uz leđa. Vrlo joj dobro služi kao kormilo kod njenih dugačkih skokova i njime se kad spava pokriva. Uši su joj u vis zašiljene i na vrhu obrasle dlakama i čine na vrhu svakog uha čuperak. Oči su joj vrlo živahne i sa visokog drva razabire sve što se oko nje zbiva Šape imadu nesrasle prstiće na kojima su oštre pandže kojima se hvata kod penjanja po drvetu. Na prednjim nogama su joj palci zakržljali. U ustima imade sprijeda po dva duga i oštra sjekutića, kojima može dobro glodati.

Vrlo je to živahna i ljupka životinjica. Obitava po visokim šumicama i šumama. Cijeli je dan ona na nogama. Sada se penje po stablu ili skače po krošnji od grane do grane, sada opet spušta se niz drvo i traži nešto po zemlji. Svaka je njena kretnja vrlo okretna. Upravo je stvorena za život na drvu. Skokovi sa jednog drva na drugo u razmaku od 4—5 m. gotovo su igrarija za nju. Proganja li ju kuna to se ona znade baciti sa najvećeg stabla na zemlju i kod tog joj služi rep kao neka vrst padobrana. Stjeramo li je u kut, da ne može nikud nikamo, to će ona i u vodu skočiti i preplivati rijeku.

Hrani se biljnom hranom. Jede žir, bukvicu, lješnjake, češere. Hvata ih prednjim nogama i sjedeći ih poput majmuna

jede. Koji puta jede razne kukce, ličinke, korjenje i glive. Voli također razne šumske jagode, a od voća jede samo sjemenke. Najneugodnije je kod nje to, da jede vrlo rado jaja raznih ptica. Vadi ih spretno iz gnijezda, pa i mlade ptičice, a ne prezire ni stare ptice, ako ih može uhvatiti. Stoga je ona vrlo štetna životinjica, pa je u šumama proganjaju i uništavaju. Za zimu sprema si u razna duplja hranu.

Vjeverica se počima pariti u mjesecu siječnju - januaru već prema tome da li je zima blaža ili oštrija. Prvi puta imade mlade već u veljači - februaru, a drugi puta u lipnju - junu mjesecu. Gnijezda pravi u krošnji drveća, a vrlo rado na crnogoričnom drveću. Imade gnijezda u kojima samo spava i gdje se sakriva, pa gnijezda u kojima lovi ptice, koje se unutra zalete tražeći hranu i gnijezda u kojima leže mlade. Za zimu gradi si gnijezdo lijepo obloženo mahovinom u dupljima drveća, gdje prospava strogu zimu. U Maksimiru sam jedne zime za dubokog snijega promatrao vjevericu, koja je sa jednog bora neprekidno dolazila pod jedan hrast i tamo po snijegu kopala. Lagano se približih bliže i opazih kako je ona iskopala pod snijegom hodnike tražeći žir. Ženka imade 3—7 mladih, koji su oko 15 dana slijepi. Prvih dana su mladi sasma goli, ružni i slični su štakorima. Ženka ih marljivo doji. Nakon 1½ — 2 tjedna narastu dva puta veći i u to im vrijeme stanu probijati crveno-smeđe dlačice. U starosti od 3 tjedna već mogu izlaziti iz gnijezda i igraju se po obližnim granama, ali još su dosta nespretni. Tekar u starosti od 7—8 tjedana penju se i skaču kao odrasli. Koji tjedan dva dana igraju se stari sa mladima oko gnijezda, dok napokon ne odu dalje u šumu za hranom. Uznemiri li tko stare, to će oni mlade u zubima prenjeti u koje drugo gnijezdo na sigurnije mjesto. Kada mladi potpuno odrastu i postanu samostalni, napuste ih roditelji i stanu se brinuti za drugo leglo.

Vani u prirodi znadu se vjeverice također tako naučiti na ljude, da kraj njih po tlu traže hranu, dapače uzimaju lješnjake i orahe iz ruke.

Iz gnijezda izvađene mlade vjeverice dadu se vrlo lako pripitomiti. U početku vrlo rado piju mlijeko i jedu staru žemičku (osušenu) u mlijeku namočenu. Kasnije im možemo osim

ove hrane davati orahe, lješnjake, kukuruz, kruh, žir, češere od crnogorica, bukvicu razno voće i t. d. Gorki badem (Mandula) je vrlo otrovna za vjeverice, pa ih već dva badema mogu usmrtiti. Imade slučajeva, da su vjeverice i u krletci imale mlade.

Krletka treba da je za jednu vjevericu ili za jedan par barem dužine 70 cm, visine 60 cm i 30 cm širine. Drvene ne valjaju, jer ih brzo oglođu. Dobre su krletke iz kovine sa dnom (ladicom) od lima, jer se dadu lako čistiti i ne hrđaju, ali u njima si vjeverice skakanjem ogule stopala do krvi. Prema mom iskustvu su najbolje drvene škatuljaste krletke t. j. imadu obilk škatulje (sanduka), sprijeda je pocinčana žica, u okviru koji se dade lako vaditi, a dno je od cinčanog lima, koji se dade vaditi i čistiti. Na desnoj strani u uglu 10 cm ispod krova nalazi se rupa u promjeru kojih 5—6 cm. Na ovu rupu izvana treba čvrsto objesiti malu škatuljicu sa jednakim otvorom. U ovu škatuljicu naspemo pilovine i ona služi vjeverici za spavanje. Ispod škatuljice na istoj strani napravimo vratašca. Cijelu škatuljastu krletku treba bijelo bojadisati i prevući lakom, koji se u vodi ne topi. Ovakovu krletku možemo lako i dobro prati i čistiti i ne će nikada zaudarati. U krletku treba staviti zgodnu granu po kojoj će se vjeverica verati i skakati. Onaj kotač ili tako zvani mlin u kojem se vjeverica vrti treba odbaciti, jer se u njem samo muči. Na limeno dno krletke treba nasipati pilovine, koju češće mijenjamo.

Imao sam i vidio kod drugih ljubitelja pitome vjeverice, koje su slobodno po kući skakale i na poziv dolazile svom gospodaru kojeg dobro poznaju. Nekoje su i po vrtu slobodno skakale i uvijek se dale lako opet uhvatiti. Dražesne su i dadu se rado milovati. Znadu se zavući u džep ili u rukav pa ispod pazuha uđu u kaput i onda puzaju po tijelu ispod kaputa. Moja se je jedna vjeverica vrlo rado s menom igrala u krevetu. Skrivala se pod jastuke i dala se od mene tražiti, pa kad sam je našao opet se brzo nekud sakrila da je opet tražim. Mila je to životinjica i preporučam je svakome. Jedno što je kod nje neugodno to je da u starosti i u vrijeme parenja postaje malko divlja i hoće ugristi, ali i tome možemo izbjeći, ako smo u to vrijeme malko oprezniji.

AKVARIJ

(NASTAVAK)

HLADNO-VODNE INOZEMNE ILI EGZOTIČNE RIBICE

KAMENKA

(njem. Steinbarsch, lat. *amblopliites rupestris*)

živi u sjedinjenim državama Amerike zapadno do Alleghani područja. Tijelo joj je srednje dugačko, malo sploŝteno i povisoko. Imade velike ljuske i usta. Temeljna joj se boja preljeva žuto mjedeno i maslinasto zeleno do sivo. Po tijelu imade tamne mrlje. Trbuh joj je jasno sive boje do srebrnasto sive. Na zaklopcima škrga imade po jednu tamnu pjegu. Iris oka je srebrnaste do žuto bijele boje, straga sa crvenom ili narandasto žutom pjegom. Jaja odlaže na dno u pijesak.

SUNČARICA ZELENA

(njem. grüner Sonnenfisch, Grasbarsch, lat. *apomotis cyanellus*)

živi u sjedinjenim državama do Mexika. Tijelo je visoko i splošteno. Usta su joj velika Repna im je peraja široka i malko zaobljena. U mladosti im je temeljna boja zelenkasta koja se srebrnasto preljeva. Starije ribice postaju tamno maslinasto zelene, imadu žuti mjedeni sjaj i po tijelu više tamnih prečaka. Skržni zaklopci imadu kovni sjaj. Hrptena peraja i stražnja ona kod zadnjice t. j. prohodna imadu koji puta tamnu okruglu mrlju.

PAUNKA

(njem. Pfauenaugenbarsch, lat. *centrarchus macropterus*)

živi u sjevernoj Americi. Temeljna joj je boja maslinasto zelena. U mladosti imade po bokovima tamne prečke. Starije ribice imadu lijepi srebrnasti sjaj koji se preljeva modrikasto, zeleno i žuto, a po stranama imadu narandaste i crvene pjege. Osobito su lijepo obojeni stariji mužjaci za vrijeme mrijestenja, pa su im za to vrijeme trbuh, prsa i stražnja peraja lijepe narandaste boje.

Mrijesti od mjeseca svibnja - maja do srpnja - jula. Mužjak izdube u pijesku rupu u koju ženka snese jaja. Mlade mužjak njeguje i čuva dok ne ojačaju.

Ove se tri vrsti hrane raznim crvićima, kukčićima i ličinkama. Grabilice su to, vrlo rado jedu male ribice i ikru.

SUNČARICA OBIČNA

(njem. gemeiner Sonnenfisch, lat. *Eupomotis gibbosus Linné*)

živi u sjevernoj Americi. Osnovna joj je boja maslinasto zelena. Mlade ribice imadu po stranama okomite tamne pruge, koje pomalo nestaju, čim je riba starija. Kod odraslih riba potpuno nestaju. Starijim ribicama tijelo se lijepo srebrnasto sjaji i modrikasto, zelenkasto i narandasto preljeva Po glavi i po stranama posuta je crvenim i narandastim točkicama. Naročito su ribice lijepo obojene za vrijeme parenja. Kod mužjaka su tada trbušne, prohodna i prsne peraje lijepe narandaste boje. Mrijesti u mjesecu svibnju i u lipnju (maj — juni). Mužjak gradi rupicu u pijesku u koju ženka snese jaja.

DIAMANTNI KRAPIĆ

(Erdbeer oder Diamantbarsch, lat. *Enneacanthus gloriosus Holbr.*)

živi u zapadnim državama sjeverne Amerike, New-Jersey-a do Floride. Dužina mu je 8—10 cm. Osnovna boja je maslinasta do smeđe zelena. Po skržnim zaklopcima imade tamnu mrlju, koja je modro i grimizno obrubljena. Po licima imade lijepe šarene mrlje; a ispod očiju tamnu prugu. Tijelo i peraje su naročito kod mužjaka posute malim sjajnim točkicama poput sitnih diamanata, koji se preljevaju smaragdno-zeleno, zlatno i svjetlo-modrikasto. Koji puta imadu ovi lijepi krapići i grimizne točkice gotovo po čitavom tijelu. Imade diamantnih krapića i sa 6—8 okomitih tamnih pruga. Za vrijeme parenja navuče mužjak krasno svadbeno ruho tamno modre do tamno crvenkasto smeđe boje. Osobito se lijepo tada ističu smaragdno zelene i modre točkice. Ženka opet postaje svjetlijih boja. Mužjak iskopa rupicu u pijesku u koju ženka snese jaja. Mužjak repom maše nad jajima i uzgiba vodu, koja onda ponese jaja do obližnih biljaka na koje se ona uhvate.

PATULJASTI DIAMANTNI KRAPIĆ

(njem. Zwergbarsch oder Zwergsonnenfisch, lat. *Elassoma evergladei Jordan*)

živi u sjedinjenim državama sjeverne Amerike u Arkansas-u, Georgiji i u Floridi. To je jedan od najmanjih krapića. Mužjak je za vrijeme parenja gotovo crne osnovne boje na kojoj se nalazi nebrojeno mnogo sitnih točkica kovnog zelenkastog sjaja. Jaja odlaže ženka na bilje i po korjenu bilja. Brzo rastu ove ribice i već su sa 2 cm duljine sposobne za mrijestenje. Ljepušna je to mala ribica i vrlo obljubljena.

Kako vidimo ove lijepe inozemne ribice živu u Americi u rijekama i potocima, a nalazimo ih i po jezerima. Ženke su neprimjetivo nešto manje i boje su im nejasnije i bljeđe. Za vrijeme parenja i one navlaće svadbeno ruho, ali nikada tako lijepo kao mužjaci. Mladi su redovito po boji tijela slični ženki. Sve ove ribice mrijeste jaja i ponajviše u rupice ili jamice u pijesku. Mužjak jaja oplodi i onda ih čuva mašući nad njima repom, pa im tako dovađa svježu vodu. Mladi se izvale iz jaja za kojih 2—3 dana već prema toplini vode. Kojih 6—8 dana malo se kreću i troše ostatak žumanjka od jajeta koji im je na trbuhu prirasao. Za ovo ih vrijeme mužjak čuva i brani od ostalih riba, pa i od same ženke. Mladi čim ojačaju i potroše žumanjak stanu se kretati i loviti infuzorije i sitne dafnije i vodenbuhe.

Ove ribice su grabežljivci, pa uzimaju samo živu hranu kao vodenbuhe, ciklope, tubifexe, enhitreje i sitne gliste Akvarij treba da je gusto zasađen biljem. Najrađe vole od bilja sagitariju i valisneriju. Akvarij treba da je na sunčanom mjestu. Ako je sunce prejako treba stražnju stranu okrenutu suncu zasjeniti zelenim prozirnim i tankim papirom.

Za parenje treba da su ribice kojih 8—10 cm. dugačke (osim posljednjeg patuljastog krapića). Toplina vode neka bude 15—20 C· a za vrijeme mrijestenja 18—22 C. Bolje je ove male grabežljivice posebno držati, jer bi mogle mirne ribice ozlijediti.

Kako vidimo to su vrlo lijepe akvarijske ribice, koje ne zadavaju ljubitelju mnogo briga naročito zimi, jer im ne treba grijati vodu, ako akvarij stoji u loženoj sobi.

Nastavak u 5 broju.

TERARIJ I INSEKTARIJ

Kako smo već spomenuli to su posude u kojima se na dnu nalazi zemlja sa posađenim živim biljem. Mi ćemo se malko potanje pozabaviti gradnjom, samim izgledom i uređajem terarija i insektarija. Izgled i građa je ovih sasvim jednaka, pa ćemo rabiti za oboje govoreći o gradnji samo riječ terarij. O akvaterariju govoriti ćemo malko kasnije.

Terarije pravimo obično u veličini od kakovih 60—80 cm duljine, 30 cm širine i 50—60 cm visine. Za manje životinje možemo razmjerno prema ovim mjerama napraviti i manje terarije. Veći terariji su nezgrapni i zbog svoje težine nepokretni. Terarije možemo graditi iz drva ili iz lima i željeza. Ovi potonji su bolji, jer traju mnogo dulje. Drvene terarije moramo iznutra obložiti počinčanim limom, da drvo ne trune.

Izvana izgleda terarij kao stakleni ormarić. Na dno terarija naokolo na stranama pribijemo daščice visoke kojih 10—15 cm. Na taj smo način dobili malu škatulju dužu nego li širju. Na uglovima pričvrstimo četiri letvice 2 cm široke debljine daščica, dugačke 40—50 cm i na njihovim ih vrhovima vodoravno spojimo sa isto takovim letvicama. Na krovu terarija napravimo iz isto takovih letvica okvir u obliku pačetvorine koji točno ulazi u okvir dobiven spajanjem okomitih letvica. Taj okvir ne smijemo stalno pričvrstiti, već ga samo kopčama od žice tako pričvrstimo, da ga životinje ne mogu nadignuti, ali da ga mi možemo uvijek lako odstraniti kada što redimo po terariju, hranimo životinje ili zaljevamo bilje. Na okvir pribijemo sitnu zelenu žičanu mrežu koju obično rabimo na prozorima proti komaraca ili muha. Kada je ovako kostur gotov onda povrh daščica na užim stranama kojih 5 cm pribijemo vodoravno još po jednu letvicu iste širine i debljine. Na ovaj uski okvir pribijemo spomenutu sitnu žičanu mrežu, da se dno terarija lako zrači. Ove okviriće možemo pokriti staklom, da u slučaju hladnog vremena ne trpe životinje od zime i propuha. Velike okvire na stranama obložimo običnim staklom za prozore i to tako da staklo pričvrstimo malim kukama i onda zakitamo. Dno terarija i strane obijemo pocinčanim limom. Dno lima je na jednom kraju t. j. kod jedne uže strane više za kojih 3—5 cm tako,

da se voda iz zemlje, ako je imade previše, sakuplja na drugom užem kraju terarija. Na ovom kraju u jednom uglu s prednje strane probušimo rupicu u koju turimo kratku cijev. Lim na dnu, po stranama i cijev moraju biti zaliveni kalanjem [lotani], da ne propuštaju nigdje vode. U samu cijev turimo mali čep da nam voda ne kaplje po sobi. Želimo li isprazniti suvišnu vodu, onda izvadimo čep i podmetnemo kakovu posudu. Neki prave s prednje strane umjesto cijelog stakla i veliki prozor, da mogu lagije rediti terarij, a drugi opet naprave na užoj strani mala vratašca za davanje hrane i vode životinjama. Dakako da imade terarija vrlo ukusno uređenih i sa kojekakovim napravama n. pr. za grijanje, pa za automatsko hvatanje muha i t. d. Ovako gradimo drveni terarij, a na isti način gradimo željezni odnosno limeni. Samo za ove potonje treba mjesto letvica tako zvano kutno željezo i umjesto dašćica lim, a sve ovo treba autogeno variti, da dobro zajedno drži i da vodu ne propušta. Razumije se samo po sebi da će jedni ljubitelji, koji su spretniji mnogo ljepše i ukusnije sagraditi terarij, nego li drugi manje vješti.

Kada je kostur drveni ili željezni ovako gotov i staklo ukitano onda zalijepimo sve rupice i dobro ih izgladimo. Zatim terarij oličimo uljenom bojom. Nekoji oboje terarije zelenom, smeđom ili bijelom bojom. Držimo, da je lijepa smeđa boja najpraktičnija, jer se tako brzo ne maže i uprlja, a bijela je boja opet najljepša. Ličimo terarij 3 puta običnom uljenom bojom, a četvrti puta lakom kojeg voda i vlaga ne nagriza. Dno terarija dokle dolazi zemlja ne treba ličiti.

Ovako sagrađen i oličen terarij kada se je potpunoma osušio postavimo na njegovo stalno mjesto i stanemo ga uređivati. Na dno nasipljemo dobre vrtne zemlje kojih 4—6 cm. ispod staklenih strana. Bilje sadimo obično na jednoj strani gušće i više spram stražnje strane terarija. Na taj način ostaje sa prednje strane više prostora za kretanje životinja. Nekoji naprave iz lakog kamena plavca male pećine u koje se mogu sakriti životinje. Po pećini zasade raznu mahovinu ili debelolisno bilje. Na praznijoj strani terarija stavljamo posude za hranu i pilo.

Ovo bi bila gradnja, vanjski izgled i uređaj akvarija. U nastavku donjeti ćemo kakove imademo terarije, kako ih uređujemo i koje životinje u njima držimo.

Nastavak u 5. broju.

DIVOT-ZEBE

(Prachtfinken ili **Senegalfinken,** *Spermestinae***)**

(NASTAVAK)

ZLATOVOLJKA

(njem. **Goldbrüstchen,** lat *Sporaeginthus subflava,* engl. **Gold-breasted Waxbill,** franc. **Benguéli zébré)**

je najmanja i najmilija ptičica među divot-zebama. Nešto je manja od našeg palčića. U mužjaka su leđa smeđe zeleno obojena, a prsa lijepo zlatno žuta. Ženka se razlikuje u tome što su joj prsa više musavo smeđe-žuto obojena. Domovina je ove male ptičice istočna, južna Afrika i Senegambija. Držimo li zlatovoljku u sobi kojoj je poprečna toplina kojih 18—20 C. i dobro njegujemo, uvidjeti ćemo da to baš nije vrlo osjetljiva ptičica. Krletka mora imati naročito uske šipke, jer će nam inače kroz šipke umači.

Prvi moj par zlatovoljka dugo me je pustio čekati, premda sam mu sve moguće pružao, dok je počeo savijati gnijezdo. Napokon našao sam u maloj košarici savijeno gnijezdo i u njemu 4 jaja. Nažalost se ali dalje nije više brinuo za svoje gnijezdo. Nakon 8 dana počeo je ovaj par opet savijati gnijezdo i nesti jaja, ali nije htio opet na njima sjediti. Tako je to išlo gotovo bez prestanka. Nabavio sam drugi par. Ovaj je opet par izvalio mlade, ali ih nije dobro hranio pa su mladi redovito nakon 3 dana uginuli.

Tko se je bavio zlatovoljkama i pario ih, taj se sigurno kao i ja uvjerio, da one rado savijaju gnijezdo nesu jaja i rjeđe vale mlade, ali ih vrlo rijetko kada othrane. Uzrok će biti sigurno u hrani kojom oni moraju svoje mlade u krletci odhranjivati, a mi im opet ne možemo pružati dobru zamjenu za onu hranu kojom se oni služe na slobodi. Stoga je najbolje pariti zlatovoljke u proljeće kada imade dosta svježih mravljih jaja. Vrlo rado hrane one svoje mlade tim svježim mravljim jajima i ako im još primješamo malo sitno kosanih crva brašnjaka. Gnijezdo najrađe savija zlatovoljka u malim **otvorenim škatuljicama,** rijetko u zatvorenim, a još rjeđe u dupljima. Gnijezdo

nije baš najljepše savijeno iz malih pera, iz kokosovih i agavinih vlakanaca. Ženka snese 3—4 jaja. Sjede na jajima izmjenično mužjak i ženka. Nakon 11 dana izvale se mladi. Pahuljice su im bijelo-žute kao i nosnice. Tekar u drugoj godini starosti dobiva mužjak zlatno žutu boju po prsima. Kod tamnog svjetla u sobi i uz lošu njegu brzo mu potamne prsa. Ispravimo li taj nedostatak, to će mu se prsa opet lijepo obojiti.

AMARANT

(njem.: **der rote Astrild (Amarant)**, lat.: *lagonosticta senegala*, engl.: **Firefinch**, franc.: **Amaranthe**).

živi također u Africi i to u zapadnoj od Senegambije do Nigera. Zbog svog lijepog vanjskog oblika i boja perja kao i zbog dosta lakog parenja u krletkama, vrlo ga rado drže ljubitelji inozemnih ptica. Gotovo u nijednoj većoj letači gdje drže inozemne ptice ne manjka naš ljepušasti amarant. Boja mu je perja tamno crvena, a spram repa krelazi u smeđu boju. Ženka je više smeđe boje, pa je lako prepoznajemo od crvenog mužjaka. Oba spola imadu crveni kljun i smeđe oko žuto obrubljeno.

Nastavak u 5. broju

DRUŠTVENE VIJESTI

I. JUGOSLAVENSKO UDRUŽENJE UZGAJAČA SITNIH DOMAĆIH ŽIVOTINJA U SAVSKOJ BANOVINI — SJEDIŠTE ZAGREB

Održaje redovite sastanke svakog utorka poslije 1. i 15. u mjesesu u 8 sati na večer u posebnoj sobi gostione „Triglav" Mesnička ulica 6. — Dopisi se šalju tajniku gosp. L. Eichingeru, Zagreb, Slavujevac 3.

Naredni sastanak sveukupnog članstva održaje se u utorak 7. svibnja o. g. na koji se uljudno pozivate.

Članovi udruženja izlažu i prodaju svake srijede i nedjelje na tržnici na Dolcu kod „Kranjice" pl. perad, golubove i drugo.

Uredništvo i uprava »Prijatelj životinja« Zagreb, Frankopanska ulica br. 8. Vlasnik, izdavač, glavni i odgovorni urednik i štampar: Kostanjšek Martin, Zagreb, Frankopanska ulica broj 8 (stan: Kuhačeva ulica broj 10).